
A szakolcai gyűlés.

1897. szeptember 13.

A felvidéki magyar közművelődési egyesület közgyűlést tartott tegnap Szakolcán. Mivelhogy éppen Szakolcán voltak, ezen kis határszéli városban, ahol negyven év előtt tizenöt-ezer lakos volt, most pedig ötezer van s ahol a műveltebb elem merőben németül beszél, a néptömeg pedig kizárólag tótul: ennél fogva a specifikus helyi viszonyokat is találóan jellemezte a Károlyi István gróf elnöki beszéde, mely egész terjedelmében és összes részleteiben azt a történeti igazságot domborította ki, hogy a magyar kormányzat a kiegyezés óta, sohasem követett céltudatosan előrehaladó magyar nemzeti politikát.

Bármerre tekint a közügyek vonalán ez a magyarlelkű gróf, mindenütt arra az eredményre jut, hogy a nemzeti ügy előrehaladása nem üti meg a legszerényebben föllállított mértéket sem. A nemzetiségi vidékeken a magyar nyelv nemcsak nem hódít, de sőt mind szűkebb és szűkebb területre zsugorodik. Meglepő példát nyújt erre nézve Fiume és Horvátország. De nem vigasztalóbb a helyzet az erdélyi részekben, a Bánátban és a felvidéken sem.

Nagyobb baj ennél, hogy más ajku polgáraink nemcsak nyelvben, de lelkületben sem magyarok. Hova-tovább

mindinkább fokozódik esztelen gyűlöletük irányunkban. Mivel pedig a Kárpátok medencéjében mi vagyunk és csak mi lehetünk a vezérfaj, tehát a haza képe a mi bélyegünket viseli: ennél fogva a nemzetiségeknek irántunk táplált ellenséges érzülete áthárul a hazára is. Azon nemes és nagy indulatokat, melyek az embert polgárrá, a polgárt hazafivá avatják, ők nem istápolják, nem is ismerik. Nem a kormányzat egyik vagy másik irányával szemben folytatnak oppozíciót, mert hiszen a kormányoknak mindennap hajlandók magukat eladni; hanem oppozíciót folytatnak a haza egysége, becsülete, multjának dicsősége és jövőjének reményei ellen. Teszik pedig ezt azon szabad intézmények segélyével és oltalmában, amelyeket a magyar faj az osztrák reakciótól hosszú és véres küzdelmek árán számukra is kicsikart s melyeket a magyar haza nekik is biztosít.

Van-e okuk erre a hazafiatlan és piszkos eljárásra? Nincs. Mert a magyar haza részéről ugyanazon elbánásban részesülnek, mint a magyarnyelvű polgárok. A hibás törvény, az ingatag juszticia, a pártadminisztráció, a terhes adó és a közhatalom botrányos visszaéléseinek sokasága minden honpolgárt egyenlően sujt. Oláhnak, tótnak, horvátnak, olasznak, szásznak nincsen más törvénye, mint a magyaroknak. A haza nem okoz külön bánatot az egyiknek és kiváltságos örömet a másiknak.

Okuk tehát nincs. Ürügyük azonban van, mert tudnak hazudni. Ezek az »elnyomott« fajok földingásról beszélnek, ha a vakondok megmozdit egy diónyi rögöt.

Kormányaink feladata tehát nem az volt, hogy eltávolítsa az okokat, melyek a nemzetiségek köteles ragaszkodását e hazához talán gátolhatták s gyűlölködő érzelmeiket talán fokozhatták volna. Mert hiszen ilyen okok nem léteznek. A föladat csak annyi volt, hogy leleplezzen bizonyos hazugságokat s fölvilágosítsa a tömegeket.

De még ennyit sem tettek.

Pedig mérhetetlen hatalmat ragadtak kezükhöz nemcsak közhatóságilag, de az egyéni élet fölött is. Egyéb célt nem is lehet találni az elmúlt harminc év kormányzási irányában, mint a központi hatalomnak mód nélkül való kiterjesztését.

Helyesen mondja tehát Károlyi István gróf, hogy »a nemzeti eszme sorsa a kormányok kezében volt. Azt teheték velünk harminc év óta, amit akartak.«

És mit tettek — kegyelemnek szent istene, mit tettek? A Széchenyi vivódó nemzetét, a Kossuth hős nemzetét, a Deák ellenálló nemzetét — tányérnyaló nemzetté sülyesztették.

Cuvier egy csontszilánkból ráismert az egész vázra. A szakolcai kis gyűlésből rá lehet ismerni parlamenti többségünk politikai, nemzeti és erkölcsi értékére.

Károlyi gróf arról beszélt, hogy a kormányzás iránya — nem ezt a kormányt, hanem valamennyit vette, — nem felel meg egy öntudatos nemzeti politika igényeinek. Terjedelmes beszédjét kizárólag ezen az alapon építette föl. Erősségekkel támogatta tételét a boldog emlékezetű Bethlen Gábor gróf életéből, a felvidéki kulturegylet hivatalos adataiból, az iskolázás eredménytelenségeiből és a terjedelmes államépítkezések és kodifikátori alkotások magyartalan voltából. A kormányzáson kívül felelőssé tette a tudományt, az akadémiának a nemzeti ügytől való merev elzárkózása miatt és a társadalmat, a német hirlapirodalom szertelen támogatása miatt.

Komolyan megfontolt, higgadt, hazafias, erőteljesen magyar szellemű és nemes érzelmektől áthatott beszéd volt az.

És mi történt?

Zúgtak, kiabáltak, legénykedtek pad alá hajolva, nők háta mögé bujva és rüppőkmódon törekedtek megakadályozni az elnök beszédjét. Kik? Azok az emberek, kik a nyitrai választásoknál gyakorolták be magukat a véleményszabadság tiszteletében, a törvények és jogok alkalmazásában és az érzületek tisztességében. Nem a tót és német lakosság zavarta a magyar nemzeti ünnep rendjét, méltóságát, tekintélyét; hanem a magyar nemzet magyar ajku tagjai, az állam és vármegye hivatalos alkalmazottjai. Tették ezt olyan helyen, ahol idegen ajku nép lakik s ahová a jók, a becsületesek, a magyar hazafiak, a magyar kultúra terjesztésének okából zarándokoltak el.

»Kulturáról és ne politikáról tessék beszélni!« — ordította a klikk. Az a számárság, mely ebben a közbekiáltásban rejlik, annyira figyelemreméltó, hogy még magyarázatra sem szorul. Azonban jellemző, hogy egyik szónok a gyűlés folyamán kerek egy félóráig áradozott a Bánffy-kormány dicsőítésében. Ez már nem politika. Persze, hogy nem. Mert ez — tényrnyalás.

De jó emberek! Miért csináltátok hát meg azt az egyletet és miért jártok el gyűléseire? Azt hiszitek, hogy a kifosztogatott, elsanyargatott, mindenképpen szegényes magyar társadalom azért hozta létre a kulturegyleteket, amivel hogy ki volt elégitve a kormányok nemzeti politikájának eredményeivel? Együgyűek vagytok, jó emberek és lelki nyomorékok.

Hiszen, ha azt láttátok volna, hogy a nemzeti ügy sorsa jó kezekben s szertelen hatalmukat a kormányok öntudatos tervszerűséggel használták föl hazánk népeinek megmagyarosítására, — ha nem is nyelvben, de legalább szellemenben: akkor bizony nem sorakoztatok volna; nem nyultok zsebeitekbe, nem áldoztok időt és fáradságot, hogy munkálkodjatok, lelkesítetek, izgassatok; hanem nyugalmas örvendezéssel szemléltétek volna a nemzeti ügy fejlődését, melynek sorsát, előhaladását és győzedelmét nálatok nélkül is biztosítja a kormány.

De mivel nem tette s mivel ezt ti éreztétek, láttátok; ezért szervezkedtetek társadalmi uton, hogy — amint szépen mondja az elnöki megnyitó — ha nem is tudjátok pótolni a mulasztást, legalább őrt álljatok s az árbóc-kosárból figyelmeztessétek a kormányost az utirányra.

Ezért alakultatok meg. Erre figyelmeztetett az elnök. Ti ezt a figyelmeztetést ledorongoltátok szájalomraméltó gondatlansággal és illetlen hetykeséggel. Igazán együgyűek vagytok és siralmatos lelki szegények.
